

A TALÁLmányok Űgye Japánban – Japán Találmányok Megismerhetősége Magyarországon

Kincses István

Országos Találmányi Hivatal

A japán nyelven megjelenő rendkívül nagy számú szabadalmi dokumentum az európai országokban csak igen kevesek számára jelent közvetlenül hozzáférhető információt. A nyelvi nehézségek nem kis mértékben gátolták a múltban és – bár némileg javult a helyzet – gátolják ma is a japán műszaki fejlesztés legfrissebb eredményeinek rendszeres figyelemmel kísérését. Hosszú ideje működnek ugyan olyan információs irodák, amelyek vállalkoznak japán szabadalmi dokumentumok ismert európai nyelvekre (angol, német) való fordítására, ezek révén azonban csak jelentős költségráfordítással, időbeli késedelemmel lehet hozzájutni a japán műszaki fejlesztés eredményeihez.

Cikkünk adatokkal világítja meg a japán műszaki fejlesztés mértékét, szabadalmi vonatkozásait, az újítási és feltalálói tevékenységet, az állam és a magánvállalkozások közös céljait, a szabadalmi hatóság pozitív szerepét, a japán szabadalmi tájékoztatás rendszerét, majd – igazolva a japán szabadalmi dokumentumok rendszeres tanulmányozásának szükségességét – az ilyen információk hazai megszerzésének lehetőségeit ismerteti.

Adatok a szabadalmi statisztikából

Mintegy nyolc évtizeddel ezelőtt *Korekiyo Takahashi*, az első japán szabadalmi törvény előkészítője, így nyilatkozott a szabadalmak célszerűségéről:

„Körülnéztünk, hogy meglássuk, mely nemzetek a legnagyobbak, hogy olyanok lehessünk, mint ők. Ezt mondtuk magunknak: „Mi az, ami az Egyesült Államokat olyan nagy nemzetté teszi?” – Megvizsgáltuk a dolgot és azt találtuk, hogy a szabadalmak. Így hát kell, hogy legyenek szabadalmaink.”

És bár túlon belül leegyszerűsítőnek, sőt naivnak is hat ez a megfogalmazás, mégis hasonló tendenciák érvényesülését lehet tapasztalni ma is, ha a legutóbbi évtizedek japán műszaki fejlesztési vagy innovációs stratégiáját tanulmányozzuk.

A második világháború óta eltelt nem egészen négy évtized szabadalmi bejelentéseinek számszerű alakulását vizsgálva azt találjuk, hogy 1980-ra az 1945. évi bejelentési szám negyvenötszörösre nőtt, ám ha eltekintünk az utolsó háborús évtől és a közvetlen utána következőktől, és például az 1950. évi adattal vetjük össze az 1980. év szabadalmi bejelentési számát, még akkor is több mint tizenegyszeres értéket kapunk. Nagyjából ugyanilyen a kép akkor is, ha az összehasonlítást a háború előtti utolsó békeesztendő adataival végezzük: így a növekedés tízszeres.

Ez az impozáns növekedési tendencia még a hetvenes évek válságperiódusában sem hagyott alább, az 1980. évi szabadalmi bejelentési szám ugyanis majdnem 50 százalékkal múlja felül a tíz évvel korábbi értéket. Szembetűnő a bejelentések számának százalékos növekedése akár két egymást követő évet illetően is. Míg 1980-ban 1979-hez képest a szabadalmi bejelentések száma az USA-ban 5%-kal, Franciaországban 4,5%-kal, az NSZK-ban pedig csupán 1,5%-kal nőtt, addig Japánban több mint 10%-kal emelkedett a bejelentések száma.

Egészen egyedülálló az a kép, amelyet a háború óta Japánban tett szabadalmi bejelentések évenkénti mennyiségei mutatnak:

1945	4 258
1950	16 896
1955	34 508
1960	43 484
1965	81 923
1970	130 831
1975	159 821
1980	191 020

A Japán Szabadalmi Hivatalban tett szabadalmi bejelentéseknek kb. 87%-a japán bejelentőktől származik, és csak mintegy 13%-a ered külföldiektől; ez a körülmény csak növeli a japán szabadalmi dokumentumok tanulmányozásának jelentőségét.

Ha a belföldi eredetű szabadalmi bejelentések alakulását nézzük Japánban, 1965-höz képest 1974-ben a

számszerű növekedés csaknem 200 százalékos. Ugyanezen időszak alatt az USA-ban 89%-ra, az NSZK-ban 80%-ra esett vissza a hazai eredetű bejelentések száma. Ez a rendkívüli fellendülés Japánban *elsősorban az elektronikának volt köszönhető* az említett időszakban. Egyedül a HITACHI cég húszezernél több szabadalmi és használati minta bejelentést tett 1975-ben; ugyanebben az évben a Matsushita 13 ezer felett, a Toshiba pedig 10 ezer felett jelentett be találmányokat szabadalmazásra a japán hatóságnál.

Nem kevésbé jellemző a japán viszonyokra – és szinte példa nélkül áll – az újítási javaslatok terén tapasztalható aktivitás. Csupán a Matsushita dolgozói 1 millió 700 ezer javaslattal jelentkeztek egy év (1978) alatt, ami átlagosan 30 javaslatot jelent dolgozónként. Ugyanebben az évben a HITACHI-nál egy és egyharmad millió, a Fujinál közel 900 ezer, a Toyotánál pedig több mint 500 ezer újítási javaslatot nyújtottak be.

Egy 1977-ből származó adat szerint 244 vállalatnál 1 070 000 dolgozó az év folyamán 5 740 000 javaslattal jelentkezett, vagyis személyenként kereken öt-öt javaslattal. Ilyen mennyiségű műszaki tökéletesítési megoldás mellett az elért gazdasági eredmény is imponáló: 300 megkérdezett vállalat az újítási javaslatok alapján 1979-ben 34 milliárd yen megtakarítást ért el.

A statisztika adatai túloznak – vetheti ellen, aki közelebbről ismeri a japán viszonyokat, és részben igaza is van, főleg a szabadalmi bejelentések számszerű alakulása tekintetében. 1975-ig ugyanis a japán szabadalmi törvény csak egyetlen igénypontot engedett meg egy bejelentésben, amiből következik, hogy ugyanazt a találmányt, amit más országokban esetleg egyetlen szabadalommal védeni lehetett, Japánban több szabadalmi bejelentésbe kellett foglalni. Az új szabadalmi törvény azonban már nem tartalmaz ilyen megkötést, vagyis megenged több igénypontot is, mégis sokan megmaradtak a több bejelentés, több szabadalom gyakorlata mellett. A vállalatok ugyanis presztizsből is igyekeznek minél nagyobb számú szabadalmat szerezni, mivel a több szabadalom Japánban nagyobb tekintéllyel jár együtt, és a vállalat szabadalmainak száma propaganda-célokra is jól felhasználható. Helyenként olyan törekvés is érvényesül, hogy előzetes újdonságkutatás, értékelés nélkül is érdemes szabadalmi bejelentést tenni, hiszen éppen a rendkívül nagy számú bejelentés miatt a szabadalmi hatóság sem tud eléggé alaposan vizsgálni.

Mindamelllett, hogy ezeket a negatív momentumokat is figyelembe vesszük, a japán szabadalmi statisztikák adatai még mindig kiugróan előtte járnak más országok hasonló statisztikáinak.

A japán ipari fejlődés kibontakozása a 2. világháború után

Századunk második felébe lépve a japán vállalatok intenzíven kezdték keresni a módját annak, miként lehet viszonylagos elmaradásukat a leggazdagabbban felszámolni. Határozott állami ösztönzés mellett több iparilag fejlett országtól (USA, NSZK, Anglia, Svájc) *kész technológiákat vásároltak meg*, s ezekkel a vásárlásokkal nagy lendületet adtak számos iparág kifejlesztéséhez. Elektronikai iparukat például a Sony cég azzal alapozta meg, hogy meglehetősen csekély összegért (25 ezer dollárért) tranzisztorgyártási licenciát vásárolt. A számítógépgyártás megindításához az IBM-től, a Texas Instrumentstól, a Westinghousétól szereztek licenciat a japán vállalatok. Az állam elsősorban olyan élenjáró eljárások és berendezések behozatalára adott engedélyt, amelyek a jövőt illetően sikerrel kecsegtettek.

Természetesen nem kizárólag a külföldről importált technikák jelentik a japán ipar sikereinek titkát; a hazai kutatás–fejlesztés is alaposan kivette részét – és egyre növekvő mértékben – az elért jelentős eredményekből. Míg 1971-ben ötszörös az importált technikákért kifizetett licenciadíjak összege az exportált technikákért befolyó licenciadíjakhoz képest, ez az arány 1979-ben már csak 1,8-szeres volt. Egyes iparágakban a technológiai export már meg is haladta az import mértékét (pl. a vegyiparban, az acélgépgyártásban, a hajóépítésben).

A kutatás–fejlesztésben foglalkoztatottak számát, ill. az ilyen költségeket tekintve Japán az Egyesült Államok és a Szovjetunió mögött a 3. helyet foglalja el, míg a nemzeti jövedelemhez viszonyított kutatás–fejlesztési kiadások tekintetében a 4. helyet érték el a világ országai között. A kutatás–fejlesztésre fordított kiadások évi növekedési üteme jól tükrözi a japán iparpolitika irányát: míg pl. az 1966–1975 időszakban ez a növekedési ütem az USA-ban évi 5,6%, Franciaországban 10,2%, az NSZK-ban 12,2%, addig Japánban 20,1% volt.

Az alkalmazott tudományok, ill. a technika hagyományos kutatási területei mellett az *alapkutatásokra* is nagy gondot fordítanak Japánban: jelentős kutatói kapacitás tevékenykedik egyebek között a tengerkutatás, a környezetvédelem, a napenergia hasznosítása és a fotoszintézis témáiban. Nem elhanyagolható a japán állam szerepe a tudomány és technika terén a mindenkori stratégia kialakításában. Egyfajta együttműködés alakult ki az állam és a magánvállalkozások között, melynek keretében az állam pénzügyi támogatást nyújt bizonyos általa preferált kutatások előmozdításához. Hosszútávú programot dolgoztak ki új ipari anyagok, valamint elektronikai elemek kifejlesztésére, hasonlóképpen a biotechnológiára.

Itt említhető meg néhány fontos fejlesztés, amelyet az állam is igyekszik előmozdítani: mint pl. a teljesen automatizált gyárak, a nagy mélységből való nyersanyag-

kinyerés, háromdimenziós elektronikai elemek, szabályozott kristályosodású ötvözetek, elektromosan vezető polimer anyagok, bioreaktorok, optikai információs rendszerek, napcellás erőművek. Jellemző Japán előretérése a *robotok ipari alkalmazása* terén is. 1981-ben 65 ezer nem-programozható kézi manipulátor mellett 14 ezer programozható robotot is foglalkoztattak már a japán iparban, megelőzve a világot valamennyi országot.

A japán kormány kilenc nagy elektronikai vállalattal együttműködve beindított egy nagyszabású tervet optikai-elektronikai integrált áramkörök kifejlesztésére a nagyteljesítményű számítógépekhez és az ipari robotokhoz.

A japán ipar mobilitását mutatja, hogy a japán és nem-japán vállalatok között mintegy 30 ezer, technológiai segítségre vonatkozó szerződést kötöttek.

1980-ban az ipar az előző évhez képest 15%-kal tudta növelni a kutatási kiadásokat. Ezeknek fele az elektrotechnika, az elektronika és a gépkocsigyártás területére jut, ahol a kutatási eredmények igazolják is a ráfordítások hasznosságát.

A második világháború után elért japán gazdasági sikerek nem kis mértékben a találmányok, szabadalmak jól átgondolt, tervszerű felhasználásából, a japán innovációs stratégiából adódtak. „A háború utáni japán gazdasági növekedés 60%-a a technológiai előrelépésnek tulajdonítható, és a külföldről importált technológia túlnyomóan szabadalmazott technológia volt” – nyilatkozta a Japán Szabadalmi Hivatal elnöke.

A Szabadalmi Hivatal szerepe

Japán szabadalmi statisztikájából már képet lehetett alkotni arról is, mekkora teher nehezedik a találmányi bejelentéseket elbíráló hatóságra. Évi 200 ezer körüli szabadalmi bejelentés ügyintézése itthoni viszonyainkhoz szinte nem is mérhető. 1980 végén az intézés alatt álló „függő” bejelentések száma megközelítette a félmilliót. Indokoltnak kell tehát elfogadni a japán hivatalnak azt az igyekezetét, hogy a szabadalmi bejelentések számát ésszerűsítéssel némileg csökkentse. Ezt a célt szolgálta a szabadalmi törvény már említett módosítása is a több igénypont engedélyezésével.

Természetesen nem lehet célja a Szabadalmi Hivatalnak a valódi találmányok számának csökkentése, a feltalálói kedv letörése, de nem is erre törekszenek a hivatal vezetői. Az 1976 óta folyó kampány fő célja a *szabadalmi bejelentések számának a minőség javítása révén történő csökkentése*. A hivatal az önkormányt ajánlja a vállalatoknak: ellenőrizték alaposabban vélt találmányaikat, végezzenek kutatást és értékelést, mielőtt bejelentést tennének, és ne tegyenek felesleges defenzív bejelentéseket.

Jelenleg még nagy bejelentőknél is 50% felett van az elutasítási arány, ami azt bizonyítja, hogy a bejelentők önkormánytja nem kielégítő mértékű. A szabadalmi hatóság megítélése szerint a minőségjavítási kampány eddig nem hozta meg a várt eredményt. A hivatal arra is igyekszik rávenni bejelentőit, hogy tegyenek külföldön is szabadalmi bejelentéseket, ami szintén az önkormányt fokozásához vezethet.

Miközben a bejelentések minőségének javítását szorgalmazza a szabadalmi hivatal Japánban, a feltalálói tevékenység kibontakoztatása, a valóban értékes találmányok létrehozása érdekében is eredményesen munkálkodik. Mellette fontos szerepet vállal ilyen vonatkozásban a Japán Találmányi és Innovációs Intézet (JIII), a Japán Szabadalmi Ügyvivők Egyesülete és a Japán Szabadalmi Információs Központ, a JAPATIC is. Az 1904 óta működő Találmányi és Innovációs Intézet az iparjogvédelem propagálása, a feltalálói tevékenység előmozdítása terén szerzett eddig is nagy érdemeket. A társadalmi megbecsülést, az Intézet presztizsét mutatja az a tény is, hogy tiszteletbeli elnöke a császár fia, Hitachi herceg.

A JIII-nek tokiói irodaházán kívül 47 vidéki szervezete működik. Kiállításokat szerveznek, díjakat osztanak, előadásokat, szemináriumokat tartanak. Van oktató központja, és tervezik „Szabadalmi főiskola” létesítését is. A fiatalok számára feltalálói klubokat alakítottak. Az Intézet különféle szolgáltatásokat is nyújt, s emellett szakirodalmat is megjelentet. Tevékenységének mértékéről képet adhat az az összeg, amellyel gazdálkodik. Az 1982. évi költségvetése például imponálóan nagy összeget képvisel: átszámítva mintegy 1,6 milliárd Ft-nak felel meg.

Szabadalmi Információs tevékenységek

A Szabadalmi Hivatal 1974 óta az ipar számára fontos kiválasztott területeken a szabadalmi dokumentumok alapján évről évre technológiai trend jelentéseket dolgoz ki. Ezzel is segíteni kívánja az ipar gyors és megfelelő irányú fejlődését. 1982-ig összesen 25 ilyen trendjelentést állítottak össze. A legutolsók között volt a számítógépekkel, a belső égésű motorokkal, bizonyos gépelemekkel, szálóptikával foglalkozó elemző értékelés.

Úgy látszik, Japánban felismerték a szabadalmaztatási aktivitás és a szabadalmi tájékoztatás szoros összefüggését, vagyis azt, hogy eleven feltalálói, élénk szabadalmaztatási tevékenység nem alakulhat ki széles körű, jól szervezett szabadalmi információ nélkül. A japán vállalatok a szabadalmi tájékoztatást elsősorban a technológia továbbfejlesztése és a konkurrencia szemeltartása érdekében tartják fontosnak. Nemritkán előfordul, hogy egy japán vállalat tervezési és fejlesztési osztályán a konkurrens vállalat összes újabb keletű szabadalmi leírását

körözik, teameket hoznak létre az így megismertnél még jobb megoldások kidolgozására. A nagyvállalatok szabadalmi osztályain külön információ, szabadalomkutató részlegek működnek.

A Japán Szabadalmi Információs Központot, a JAPATIC-ot éppen egy hatékony szabadalmi információs rendszer kialakítása céljából hívták életre 1971-ben a japán kormány támogatásával, a Szabadalmi Hivatal és az ipar együttműködésével. A JAPATIC korszerű technikai eszközök használatával, számítógépes szabadalmi információszolgáltatást nyújt az iparnak. A JIII-val együttműködve kifejlesztette a PATOLIS (Patent On-Line Information Service) szolgálatot. A rendszer adatbázisa 1955-től tartalmazza a japán szabadalmi bejelentések, 1960-tól a japán használati minta bejelentések, 1965-től a japán ipari minták és védjegyek, 1968-tól az amerikai szabadalmak bibliográfiai adatait, a japán szabadalmi bejelentésekkel kapcsolatban pedig a kivonat szövegét is. A PATOLIS lehetőséget biztosít a bibliográfiai adatok (szabadalmi osztályjelzetek, bejelentők neve stb.) szerinti visszakeresésre, továbbá a címben, ill. a kivonat szövegében előforduló szavak és indexelő kifejezések szerinti keresésre. Tervbe vette a JAPATIC a rajzok és kémiai képletek digitális tárolásának és visszakeresésének bevezetését is a PATOLIS keretében.

Folyamatban van az Országos Tudományos és Műszaki Információs Rendszer kiépítése, amely minden japán információs és dokumentációs központot – köztük a JAPATIC-ot is – összekapcsolja egymással, és az ipar számára mindenfajta információ online elérését biztosítja.

A szabadalmi dokumentumoknak minél szélesebb körű olvasóközönség biztosítása céljából a Japán Szabadalmi Hivatal mintegy 120 nyilvános könyvtárat lát el ingyenesen ilyen anyagokkal, ezzel is terjesztve a legújabb műszaki ismereteket.

A japán találmányok megismerésének lehetőségei Magyarországon

A japán iparnak a legutóbbi évtizedekben elért rendkívüli sikerei jórészt a műszaki fejlesztésnek, az eredeti japán találmányoknak, illetve az idegen találmányok japán tökéletesítéseinek tulajdoníthatók. Ezek megismeréséhez fontos érdeke fűződik a világ bármely országában tevékenykedő kutatóknak, fejlesztőknek. Kell, hogy hazai vállalatunk, kutatóintézetünk is figyelemmel kísérjük a japán műszaki szellemi alkotásokat, a legújabb japán találmányokat. Ezek megismerésére jelenleg több lehetőség is kínálkozik, az eddig megnyilvánult érdeklődés mértéke azonban messze elmarad az indokoltan elvárható szinttől.

A tájékozódás legkönnyebben hozzáférhető forrásai között a következőket lehet megemlíteni:

Izobreteniâ v SSSR i za Rubezom (Talâlmányok a Szovjetunióban és külföldön, IZR)

A Szovjetunióban a VNIPI (Össz-szövetségi Szabadalmi Információs Tudományos Kutató Intézet) kiadásában 128 témakör szerint csoportosított füzetek alakjában havonta egy vagy két ízben megjelenő folyóirat – egyebek között – a Japánban közzétett találmányi bejelentések orosz nyelvű kivonatát és jellemző ábráját is tartalmazza. A folyóirat olyan összeállításban készül, hogy kártyákra is feldarabolható legyen; minden oldalra 4 találmány ismertetése kerül.

Az IZR egyes témaköröknek (pl. számítástechnika) megfelelő füzeteire elő lehet fizetni Magyarországon is. Az *Ipari Informatikai Központ* viszont, amely előfizetője az IZR-nek, vállalkozik arra, hogy hazai megbízói részére az IZR felhasználásával kijelölt témák szerint kiválogatott kivonatokat szolgáltat rendszeresen.

Az OTH Szabadalmi Információs Központja újabban szintén beszerzi az IZR valamennyi füzetét, s ezekből a japán találmányok oroszra fordított kivonatait és jellemző ábráit kártyaszerűen gyűjti és – a Nemzetközi Szabadalmi Osztályozás jelzetei szerint – tárolja. A folytonosan gyarapodó gyűjteményt a Központ *Szabadalmi Tára* az érdeklődőknek a legközelebbi jövőben rendelkezésre fogja bocsátani.

Patent Abstracts of Japan – Unexamined Applications (Japán szabadalmi kivonatai – Vizsgálatlan bejelentések, PAJ)

A japán Szabadalmi Hivatal éppen annak érdekében, hogy a nyelvüket nem ismerők számára is lehetőséget teremtsen a japán találmányok megismerésére, angol nyelvű folyóiratban is megjelenteti kivonatosan 1978 óta a japán bejelentőktől származó szabadalmi bejelentések szövegét és fő ábráját.

A PAJ és az IZR kiadványok közötti különbség nemcsak a nyelv különbözőségéből (angol ill. orosz) adódik: a szovjet kiadvány a japán Szabadalmi Hivatal által közzétett valamennyi bejelentésről tájékoztat (tehát pl. az amerikai bejelentők Japánban közzétett bejelentéseiről is), míg a PAJ szigorúan csak az eredeti japán bejelentők találmányairól ad hírt. Ugyanakkor a PAJ előnyére szóló különbséget jelent a korábbi publikálás. A PAJ-ban évenként több mint százezer angol nyelvű kivonat jelenik meg. A PAJ füzetei eleinte három külön füzetsorozatot alkottak, jelenleg négy füzetsorozatban található meg: a C sorozat a vegyészeti, az E sorozat az elektromos, az M sorozat a gépészeti és általános műszaki, a P sorozat pedig a műszeripari és számítástechnikai tárgyú találmányok kivonatait tartalmazza.

Mivel az egyes füzeteken belül a kivonatok sorrendjét a közzétételi számok, nem pedig az osztályozási jelzetek szabják meg, a témák szerinti gyors tájékozódáshoz a füzetek végén mutatókat, indexeket rendszeresítettek.

Ezek a Nemzetközi Szabadalmi Osztályozás jelzetei mellett feltüntetik az adott jelzettel ellátott – a füzetben megtalálható – találmányi kivonatok közzétételi számát. Ennek a mutatónak segítségével könnyen meg lehet állapítani, hogy a füzet tartalmaz-e az érdeklődő számára hasznos információkat, témájába vágó találmányokat. A PAJ kötetei mindenki számára rendelkezésre állnak a Szabadalmi Információs Központ Szabadalmi Tárában, ahová a szabadalmi hatóságok közötti csere keretében térítésmentesen érkeznek be.

Egyéb források

A japán találmányok hazai megismerésének fenti lehetőségei mellett megemlíthető néhány olyan forrás is, amelyek csak hozzásegítenek különböző témákba vágó japán találmányok kiválasztásához, de azokról tartalmi ismertetést nem adnak.

Az Országos Találmányi Hivatal és az Ipari Informatikai Központ közös számítógépes *szabadalmi témafigyelő szolgálata* keretében folyamatosan figyelhető szabadon kiválasztott témákban a közzétett japán szabadalmi bejelentések és engedélyezett szabadalmak. E szolgálat megrendelői csak bibliográfiai adatokról (lajstromszám, szabadalmi osztályjelzet, bejelentési időpont, prioritás stb.) értesülnek, kivonatot a témafigyelés nem tud szolgáltatni.

Hasonlóképp csak bibliográfiai adatokhoz jutnak hozzá a bécsi INPADOC (Nemzetközi Szabadalmi Dokumentációs Központ) különböző szolgáltatásainak előfizetői is. A Szabadalmi Információs Központ Szabadalmi Tára – amely előfizetője az *INPADOC Patent Gazette*-nek – bárki számára hozzáférhetően tárolja ennek a folyóiratnak hetenként megjelenő mikrofilm-lap-kötegeit. Ezek tartalmazzák többek között a közzétett japán szabadalmi bejelentések és megadott szabadalmak bibliográfiai adatait is, mind a témáknak megfelelő (osztályjelzetek szerinti), mind a bejelentők, ill. feltalálók neve szerinti rendezésben.

A londoni Derwent Publications Ltd. szabadalmi adatbázisába bekerülő japán találmányok bibliográfiai adatainak online elérésére lehetőség van bármely érdeklődő számára az *Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár (OMIKK)* által a legutóbbi időben megindított *számítógépes szabadalmi információkeresés* keretében. Ennek igénybevételével – az érintett iparágától függően – 10–20 évre visszamenőleg lehet a japán szabadalmak bibliográfiai adataihoz azonnal hozzájutni. Az elérhető adatok köre 1981-től kezdődően felöleli a szabadalmak angol nyelvű kivonatait is.

Ugyancsak a Derwent cégnél előfizethetők olyan folyóiratok is, amelyek különböző iparágaknak megfelelően csoportosítva tartalmazzak szabadalmakról, közöttük japán szabadalmakról, készített angol nyelvű kivonatokot.

Kizárólag a vegyészeti tárgyú japán szabadalmakról az amerikai *Chemical Abstracts* is közöl angol nyelvű kivonatokot, sok más országból származó szabadalmi és nem-szabadalmi eredetű kivonatok között.

A bibliográfiai adatok csupán hozzásegíteni tudnak a további kiválasztáshoz, a kivonatok már felhasználható műszaki információkkal is szolgálnak, de a találmányok megvalósításához elegendő ismertetést természetesen csak a teljes találmányi leírások nyújtanak. Olyan esetekben tehát, amikor a találmánycím vagy kivonat alapján valamely japán találmányi leírás teljes szövegének megismerése látszik indokoltnak, általában fordításról kell gondoskodni. A fordításhoz a japán Szabadalmi Hivatal által megvizsgált szabadalmi bejelentések közzétett, eredeti japán nyelvű szövegeivel rendelkezik 1965-től kezdődően a Szabadalmi Információs Központ Szabadalmi Tára. Ha azonban szakszerű japán–magyar fordítás elkészítésére alkalmas fordító nem áll rendelkezésre, külföldről lehet japán–angol vagy japán–német fordítást rendelni. Japán–angol fordítás lehetőségét kínálja például a tokiói *TESCO Company Ltd.*, amely a holland Polyresearch-*TESCO* közvetítésével is elérhető.

A teljesség kedvéért megemlíthető, hogy a japán találmányoknak viszonylag kis százalékát Japánon kívül más országokban is bejelentik szabadalmi oltalomra, így ezek megismerhetők más külföldi szabadalmi dokumentumokból is. Elsősorban az Egyesült Államokban igyekeznek szabadalmat szerezni a japán vállalatok, ezért a japán találmányok egy része az angol nyelvű USA szabadalmi leírások alapján is megismerhető, sőt vannak olyan japán találmányok is, amelyek magyar szabadalmi oltalmat is élveznek; ezeknek a leírása tehát magyar nyelven is rendelkezésre áll.

A fent leírt források nyilvánvalóan nem merítik ki a japán találmányok megismerésére igénybe vehető valamennyi lehetőséget, de a legkönnyebben elérhető forrásokat bizonyára felölelik. Gazdálkodó szervezeteink kutatói, fejlesztői már akkor is pozitív irányban változtattak a jelenlegi helyzeten, ha csak a költségmentesen felhasználható forrásokból (IZR, PAJ, INPADOC Patent Gazette) merítenének rendszeresen.

Felhasznált irodalom

1. RAHN, G.: Die japanische Innovationsstrategie. Berichte der 22. Haupttagung des Ausschusses für Patentedokumentation, München, 1982.
2. ADRIAN, J.: Japanische Strategien in Wissenschaft und Technik = *Neuerer*, 04'82 B, p. 56–61.
3. TANABE, T.–WEGNER, H. C.: Japanese Patent Developments = *AIPPI Journal*, 1981. jún. p. 85–93.
4. NÁDUDVARI Z.: Az innovációk támogatásának politikája Japánban és az USA-ban = *Műszaki Gazdasági Tájékoztató*, 1983. 1. sz. p. 7–25.
5. *International News - European Intellectual Property Review*, 1981. 11. sz. p. D229–230.

*KINCSES István: A találmányok ügye
Japánban — japán találmányok
megismerhetősége Magyarországon*

A cikk adatokkal világítja meg a japán műszaki fejlesztés mértékét, szabadalmi vonatkozásait, az újítási és feltalálói tevékenységet, az állam és a magánvállalkozások közös céljait, a szabadalmi hatóság pozitív szerepét, a japán szabadalmi tájékoztatás rendszerét, majd — igazolva a japán szabadalmi dokumentumok rendszeres tanulmányozásának szükségességét — az ilyen információk hazai megszerzésének lehetőségeit ismerteti.

* * *

*КИНЧЕШ, И.: Дело изобретений в Японии
— возможность знакомства в Венгрии с японскими изобретениями*

Статья на основании данных характеризует уровень технического развития Японии, говорит о патентах, о новаторской и изобретательской деятельности, описывает общие цели государственных и частных предприятий, положительную роль патентных органов, японскую систему патентной информации, затем, подтверждая необходимость систематического изучения патентных документов Японии, знакомит с возможностью доступа к такой информации в ВНР.

*KINCSES, I.: Invention and patents in
Japan — possibilities of obtaining
information on Japan inventions in Hungary*

Data are given on the Japan technological development, its patent implications, the innovation and invention activities, the common objectives of state and private enterprises and the information system on patents. Subsequently, justifying the necessity of being regularly informed on Japan patents, the possibilities of obtaining such information in Hungary are described.

* * *

*KINCSES, I.: Das Anliegen der Erfindungen
in Japan — die Möglichkeit, japanische
Erfindungen in Ungarn kennenzulernen*

Der Stand der technischen Entwicklung in Japan und seine Beziehungen zu den Erfindungen, sowie die Aktivitäten der Neuerer und der Erfinder, die gemeinsamen Ziele des Staates und der Privatunternehmen, die positive Rolle der Patentbehörde und das japanische System der Patentinformation sind mit Hilfe von Daten erläutert. Mit Hinweis auf die Notwendigkeit des systematischen Studiums der japanischen Patentedokumente werden die Möglichkeiten der Anschaffung solcher Informationen in Ungarn erörtert.